

Književna poročila.

Ivan Cankar, Lepa Vida. V Ljubljani 1912. Založil L. Schwentner M. 8°. 106 str. Cena 2 K, vez. 3 K.

Narodna pesem o lepi Vidi je brezdvomno najlepši biser naše narodne epike, nekaj tako realno-vsakdanjega je izraženega v njej s klasično umerjenim patosom, da bi nam iz te snovi velik umetnik ustvaril lahko nekaj faustovskega. Ni čuda, da jili je bila že cela vrsta, ki so se te snovi tudi lotili, dozdam pa vendarle še nihče ni imel z njo prave sreče. Pridružil se je tej vrsti tudi Cankar s svojo simbolistično dramo, ki pa nima z Lepo Vido ničesar opraviti. Da jo je naslovil kako drugače, ne bi bil njenega bistva popolnoma nič izpremenil. Lepa Vida — ona Lepa Vida iz narodne pesmi — predstavlja vso tragiko, nastalo iz konflikta, porojenega v ženski duši, ki se je imela odločiti, ali naj sledi ljubezni svojega srca ali ljubezni do otroka. Nekaj večno človeškega je v tej tragiki in vsem časom umljivega; iz te snovi bi bil lahko napisal tragedijo Sofoklej in, če hočete, istotako lahko tudi Przybyszewski. A Cankar? Cankar je zajel iz nje samo motiv hrepenenja, novo varijacijo svoje neprestane teme in je podal sintezo svojega dozdanjega delovanja v simbolični alegoriji našega fin de siècle.

Pri čitanju te drame se mi je zdelo, da so vsi ti Cankarjevi junaki iz prejšnjih njegovih spisov morda res živeli in umirali, nekaj tako osebnega govori iz njihovih besed. Toda to je ravno — vsa drama obstoji samo iz besed. Osebe, ki jih je postavil tu na oder, so same sence. Sicer je v vsaki umetnosti skrit simbol, kjer je kot tak izražen, učinkuje samo, če je popolnoma objektiviran. Nikjer pa ni simbolizem tako nevaren, kakor v dramatik, ker kaj lahko izpremeni junake v mehanične sheme. Izognil se je temu na pr. Maeterlinck s tem, da je predočil svoj simbol z bajko. Pri tej Cankarjevi drami pa sta ostala verjetnost in življenje — prva pogoja dramatične umetnosti — vse preveč v ozadju; in prepričan sem, da na odru ne bo in ne more učinkovati.

Da je Cankar velik umetnik, da se kaže skoraj v vsakem njegovem stavku lirična sila, da so tudi v „Lepi Vidi“ momenti blesteče poezije, tega niti treba ni poudarjati. Novega pa ni v njej nič. Te blede študente, ki umirajo, še predno so okusili življenje, zapite pisarje, delavce in zdrave ljudi, ki so pa vendarle bolni, ki hrepenijo po solncu in ga nikdar ne uzrejo, ker hodijo po svetu z zaprtimi očmi, — te hčere študentovskih mater, pol angeli pol kokete, — vse te junake poznamo že zdavno z istimi potezami v obrazu. Nič se niso spremenili ti Cankarjevi ljudje, in kakor nekdanj, imata tudi v Lepi Vidi edino Dioniz in Milena nekaj mesa in krvi.

Polna lirike je ta knjiga o hrepenjenju, toda drama to ni. Menda se Cankar sam ne zaveda, kje teži njegova največja moč, in katera njegova dela se bodo ohranila. Tista, pri katerih se je ravnal po izreku: „Greif nur hinein ins volle Menschenleben“. Tu je ustvaril dela trajne vrednosti, tu je oni veliki stilist, ki obdaja še tako majhno črtico z monumentalno linijo, pa naj pripoveduje o svoji materi, naj posluša harmoniko na vasi in gleda židane nedeljske rute naših deklet, naj piše o krivici, storjeni hlapcu Jerneju. In kako živo zna poseči v življenje in se dotakniti neprijetnih ran, so mu menda dovolj dokazali „Hlapci“. — „Lepa Vida“ pa me je razočarala.

Vojeslav Molè.